

Megjelenik e lap minden Vasárnap és Csütörtökön. Előfizetési minden es. k. postahivatalnál, a lapok kiadó hivatalához címzett levelekben. Ára évenként 3, félévire 6, évre 12 pengő forint.

A lap szemléi ügyeit illető közlemények a szerkesztőséghez utasítandók.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

A Szentegyházutcában, a Kendeffi háznál, 487. szám alatt.

# KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

(HARMADIK ÉVI FOLYAM.)

Hirdetések minden hétfő hasábos egy sor után 4 pkrért közzétételnek; folytonos hirdetések 10 pkr elengedtetik. Mindenki hirdetésre 15 pkr bélyegdíj előre befizetendő.

A lap anyagi ügyeit érdeklők: u. m. előfizetés, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó-hivatalhoz utasítandók.

KIADÓ-HIVATAL:

A Középutczában, STEIN könyvkereskedésében.

## Erdélyi vasút.

Midőn lapunk a sajtó alá kerülendő vala, éppen akkor vettünk Bécsből két nagy fontosságú, és örvendetes hírt hozó levelet. Erdélyi vasutat fog kapni, csak még az a kérdés: melyik vonalon? A bécsi comite ernyedetlen fáradságának sikerült kieszakozni, hogy ő cs. kir. Ap. Főlsége parancsához képest október 26-án egy vizsgáló biztos nevezetelt ki, a vasúti munkálatok főigazgatója, miniszteri tanácsos G. G. Károly lovag ur személyében, kitől az illetők biztosítva vannak, hogy mielőtt az idő, s körülményei engedik, azonnal sietend hazánkba megoldani Erdélyre nézve életkérdéssé vált feladatát. A leveleket részletesen közelebbi számunk hozandja.

## A VILÁGKERESKEDELEM JELENE.

II.

Kétségtől a népek kereskedelmi üzletei jövődében a Középtengeren központosuland, és ki tudja, meddig áll fenn az északi vizek tengeri kereskedése? de később csak partkereskedelmre süllyed alá. Így levén a dolog, miként kimagyarázható, hogy az angol diplomácia mindent mozgásba tesz, mi által az egyiptomi kormányt megnyerje a Középtenger és arabiai öböl közti közlekedés megkönnyítésének kieszakozására? Mi egyéb szándéka van Angolhonnak a csatornával vagy vaspályával, mint a gyors átmenet, és átszállítás? Erre három felelet adható.

Először is, a rövidített uton való áruszállításra nézve nem mindegy, hogy az vaspályán, vagy csatornán történjék. Nem kell szem elől tévesztetni azt is, hogy Angolhon ezen két közlekedési eszközök közül melyiket pártolja. Következésképp jól megkülönböztetendő az angol kormány célja e vagy ama speculansokétól. És végre, a mi fő dolog, Angolhon azon utat minden lehető eszközök által monopolizálni kívánja.

Mennyiben sikerülend ez neki, oly kérdés, minek megoldása részint saját ügyességétől, részint más népek szemességétől függ. Angolhonnak valószínűleg szándoka a publicumt coullissák megé vezetni, s csak egy oly pontra vonni annak figyelmét, mely a keleti kérdés bonyolódására félvilágot vet.

Az tagadhatatlan, miszerint érdekében áll magát lehető gyors közlekedésbe tenni Indiával.

A kereskedésre nézve felszámíthatatlan haszon, ha egy hajónak elindulását, áruszállítását, áruinak árát két vagy három hónal előbb lehet tudni. Röviden, a meggyorsított közlekedés által mindenre, mi a kereskedelmi, és kormányzati ügymeneteket illeti, nagy haszonhármanak, és éppen ezen előnyök, vagy hasznok azok, miket Angolhon elérni ohaht, és a miket a suezikérdésben szem elől nem téveszt. Ereje, tehetsége szerint mindent megtesz, hogy Indiával közlekedését, oda személy és csapatt-szállítását meggyorsítsa. Az áruk küldözésére nézve pedig, a fennebb elmondott okokból, előnyt ad a fok körüli kerülő-utnak.

Az angol kabinet épp annyira meg van győződve, mint philanthropaink, azon hasznokról, melyeket a suezit ut kiállításba helyez általán minden népek fogyasztása s kereskedelmi üzletére nézve; de nem lehet hajlandó polgárai jólétét az általánosért feláldozni, és gondolatlan rendszabályok által szaporítani proletariust számát, mely már is állandó szilárd alapjait ingatni akarja. Éppen abban rejlik civilizációnk át-

ka, hogy az mindenütt örömet segítene, de saját álláspontja miatt nem képes.

Senkise tagadja, hogy az angol tengeri felsőség miatt minden többi népek vesztéséget szenvednek; de éppen oly bizonyos az is, miszerint ezen supremácia megdöntésével az angol proletariustok száma annyira megsokasodnék, hogy világot meg rázó katasztrófák következzenek be. E dilemmából csakis úgy menekedhetünk ki, ha a munka észszerűbb rendezése, s ennek megfelelőleg a vagyon elosztása által a népek élete szilárdabb alapot nyert, mint a minővel ma bír.

Addig kénytelenek a népek egymást kölcsönösen kizsebelni, önfentartásuk végett önző politikát követni. Mit Malthus az egyénekre állított, nem kevésbé érvényes a népekre nézve is: „a föld valóban igen kicsiny az emberek önzése, és igen szűk a népek ellenségeskedésére nézve.”

Angolhon, hogy kereskedelmi nagyságát fentartsa, s ezt főként eszközölve ázsiai üzletét a régi dusan kamatozó utakon biztosítsa, nem egyszer nyult embertelen és véres eszközökhöz. Oroszországgal kezelt fogva minő bonyodalmakat, és anarchiát idézett elő Kisázsia provinciáiban, hogy azon tájékok iparát megsemmítse, s más népeknek Ázsiávali kereskedelmét Syrián és a Veresteingeren által lehetetlenítse. Az ő terveivel szemben ázsiai erélyes kormány nem állhat meg, mert kénytelen tömérdek termelményeinek kelendősséget szerezni, s ez által bensejében a socialis forrongás kitörését lehető hosszasan megakadályoztatni; egy erélyes ázsiai kormány pedig könnyen elzárhatná indiai útját, és más nemzeteket előtt megnyithatná. Ezért kellett Napier Károlynak Szt. Jean d'Acet bombáztatni, s az erős igazgatást Syriában meghusítani. Emir Beschir helyett, ki talán egyedül vala képes a Libanon békét és rendet eszközölni, protestans püspök küldetett.

Kisázsiaiban az ipar, és áruszállítás jelenleg meg van semmisülve, minek természetes következménye egyfelől az idegen gyártmányoktól való nagyobb függés, másfelől a kereskedőkre nézve azon kényszerűség, miszerint új utat kelle választaniok, midőn azelőtt Kisázsian keresztül küldözheték áruikat Ázsiába. Némelyek a Jó-remény foka körüli utat választották, mások pedig az Astrachanon, és Kiachtan keresztül vonulót. Már most az angol, és orosz diplomatiának oly szándékokat, és czélokat tulajdoníthatunk, a minőkei akarunk, de legalább az eredmény megtanított, hogy a St. Jean d'Acet elleni vállalat mennyiben állott azon két hatalomnak érdekében. A kereskedelmi forgalom Angolhon, és India, valamint Orosz, és Közép-ázsia között éppen ez idő óta jelentékenyen növekedett.

Hogy a suezikérdés bonyolódásait minden oldalról tisztábban megvilágíthassuk: vegyük Oroszország kereskedelmi viszonyait közelebbi vizsgálat alá, felfejtén már, hogy a St. Jean d'Acet elleni vállalat épp oly kedvezményekben részesítette az orosz kereskedést, mint az angolt. De egyszerűs mind az is kitűnik, hogy Oroszban iparának, mint czél, épp ezen resultatum felel meg.

Az orosz ipar termelménye, a mint az ipar Pétervár, és Moszkau környékén üzemel, nem áll összhangzásban a birodalom belsejének szükségleteivel; következésképp kül-kelendősségre van utasítva, és oly vidékekre kell számítani, melyek hozzáférhetőbbek reá, mint más nemzetekre nézve. Oroszhon ugyanis nem áruinak minő-

sége, vagy termelményeinek olcsósága, hanem csak kedvező fekvése, s aránylag jelentéktelen szállítási költsége által versenyezhet Europa többi nemzetének gyártmányaival. Belsejében, miként mondva vala, a fogyasztás éppen nincs annyira emelkedve, hogy az a gyártást, vagy termelést akkora mérvben vegye igénybe, a minőben Oroszthonban kifejlődött. Ennél fogva az industrialis tözstelepek csak ugy állhatnak fenn, ha azoknak alkalom nyújtatik termelményeik egy nagy részének külföldön való eladására. De ez még mitse segítene, ha becsértelt áruikat hasonlóan ismét külföldre nem szállíthatnak. Előnyük pedig az, hogy kicserélt áruik, a csekélyebb szállítási díj folytán, jutányosabbak, vagy nem drágábbak, mint a többi nemzetek azon tájakra szállítottai. Következésképp a Jó-remény foka körüli ut épp ugy biztosítja az oroszoknak Europa és Ázsia között a szárazon való szállítást, mint az angoloknak a tengeren szállítás monopoliumát.

Az orosz gyártmányoknak Persia, Bucharia, Tatárországban, India és China északi vidékei van keletők. De Ázsiának jelentékeny partterületein nagyobb hasznat ad a tengeri, mint száraz kereskedés; midőn megfordítva az inkább északra fekvő tájakon oly hasznos előnnyel nem dicsekedhetnek. Itt tehát az oroszok, és angolok kereskedési utjai egymás mellett megállhatnak. Ezek eszközlik a különböző országok összeköttetését, megfelelnek a különböző népek szükségleteinek, és a sok kicserélt áruk közül csak igen kevés visszatérő termékei vannak, mint a thea, melyeket közösen forgalomba helyeztetnek. Az oroszok, és angoloknak itt élvezett hasznuk tehát azon körülményben rejlik, hogy Europa, és Ázsia között nincsen egy harmadik közlekedési út, nincsen rövidebb tengeri út, mely az orosz száraz kereskedéssel versenybe léphetne, s egyszerűs minden tengeri államoknak rést adna az angol hajós-társulat megkárosítására.

Ily viszonyok mellett nem csudálkozhatunk, ha Oroszthon, bár Stambul után sóvárog, Angolhonnal szövetségbe, oly hévvel védelmezte nem rég, Franciaországgal szemben, az ozman birodalom integritását. Az ekkorig vívott harc, mely Europa sulygyenét szinte megingatta, egyszerűs mind kereskedelmi harc vala. Franciaország, a mennyiben Egyiptom iránt érdeklődött, mindig szem előtt tartotta ezen ország nagy jelentőségét a keleti kereskedelem ügyében. De Orosz, és Angolország, miután minden rendelkezésre álló eszközök által Stambulban egy erélyes kormányt lehetettenné tettek, féltek, hogy Kairóban olyan fog alakulni. Ezért lövetett St. Jean d'Acet; ezért aláztatott meg Ibrahim pasa győztes pályájá közepett; ezért üzentek el Syriából az egyiptomi csapatok; és Kisázsia népei kölcsönös ellenségeskedésbe hozattak, hogy az angol tengeri aristokratia, és orosz despotismus diadalt ünnepeljenek.

Valóban elborultak a kebel, midőn a népek életével ily játék üzemel; és ki nem érzene fájdalmat, látva Dél lakóinak halálküzdelmeit. Ha az európaiak egy magas, erkölcsi eszméért vívnának: akkor talán e harc vivmányai engesztelő-áldozatot nyújtának a vétkes és iszonyu tettekért; de minő magas, erkölcsi eszme alapja az európai civilizációnak az, mi mai kereskedelmünkben képviseltetik?

Sincerus.

## A hadsereg kiegészítését illető törvény.

(Folytatás.)

Hetedik fejezet.

A hadseregbeli szolgálatkötelesség önkéntes megújításáról.

39. c. Mindenkin, a ki a törvényes szolgálatidő (6. c.) betöltötte, és abban jól viselte magát, ha még képes valami fegyveres szolgálatra, meg van engedve, hogy szolgálatát még tovább akár évről évre, akár határozatlan időre önkéntesen folytassa, a helyett, hogy a tartalékba átlépjen.

40. c. A hadseregben az általános helyettesítés, valamint a testvérek között való különös is, az 1856. febr. 21-ki rendszabály \*) értelmében érvényes marad.

Nyolczadik fejezet.

A seregiegészítés költségeiről.

41. c. A sorsolásnál és sorozásnál való megjelenés költségeit a sorozásra kötelezett maga kell, hogy hordozza; szegényeket segítsen a község, a melyet a községelőjáró és a sorozásra kötelezettek hivatalos kísérlő utiköltsége fedezése is illet.

Az utrizvizsgálandók és a melléje adott kísérlő utiköltséget az államkincstár hordozza.

A seregiegészítés többi költségei, az illető hatóság hivataloskodását illető rendszabályok szerint fizetendők.

Kilenczedik fejezet.

A hadseregből való elbocsátásról.

42. c. A hadseregből való elbocsátásnak azonnal meg kell történnie a törvényes szolgálati idő betöltése után, a seregbe nézve ez iránt fennálló rendszabályok szerint; háboru esetében elbocsátásnak rendszeren nincsen helye — és csak legfeljebb rendeletre történhetik.

A szolgálati idő betöltése előtt csak ugy engedhet meg elbocsátást, fölmertési díj fizetése nélkül, a melyre nézve a 40. cikkben idézett rendszabály mértékadó, ha:

a) törvényellenes besorozás esetében.

b) Ha kiskoru önkéntes apja vagy gyámja három hónap alatt azon naptól számítva, a melyen annak beállása, az ellen való felszólalhatás határideje tudára lett adva, akár az apa személyi hatóságánál, akár a gyámság alatt levő gyámsági hatóságnál beadja felszólalását, az önkéntesnek a gyám vagy apa beleegyezése nélkül történt beállása ellen a hadseregbe.

c) Beállott gyógyíthatlan szolgálati nem-képesség esetében;

d) ha a katona a 13. c. 1, 2, 3 és a 21. c. 18 és 19. száma alatt említett körülményekbe jut;

e) végre az utánkövetkező gyanánt besorozott vagy megjelölt (34. c.) bocsátható el, ha besorozása napjától számított négy hónap alatt beáll a seregbe az, a kinek távolléte miatt utánkövetkező kellett besorozni.

Ha valamely sosolási kerületben több ily utánkövetkező volt távollévő kötelesek helyett besorozva vagy megjelölve, a kötelesek valamelyike négy hónap alatt megtörtént elállása után annak van igénye elbocsátására, a ki a legnagyobb sorsbeli számmal van besorozva.

43. c. Az a) és c) alatti esetekben föltéve, hogy egyszerűs tisztán bebizonyul a nem-arravalóság megvolta már a sorozás idején, ha attól fogva meg nem telt el három hónap, a legközelebbi arravaló besorozandó, a ki különben mint számfelüti kimaradt volna.

Ha azonban az elbocsátás a három hónap eltelte után történik, a pótlás csak a következő utjonezozásnál történik.

A kik az ily besorozásnál valamiképpen okai voltak a vétségnek, az elbocsátottira fordított költségek megtérítésére az államkincstárnak haszon egy forintot ausztriai értékben kötelesek fizetni, azonkívül a büntető-törvény vagy szolgálati rendszabály értelmében szabott külön büntetés alá is esnek.

A ki saját vétségén kívül törvénytelenül besoroztatván kárt szenvedett, fel van jogosítva az illető okozóktól kárpótlást követelni.

Minden más esetben se az emberért, se a költségeért az államkincstár számára nincs igény megtérítésre.

(Folytatjuk.)

\*) B. t. l. 27. sz.



## KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Konstantinápoly, okt. 10-kén, 1858. — Már néhány hete, hogy két honfitársunkhoz volt szerencsénk, s ezek mgos Korizmics László, a magyar Gazdasági-Egylet alelnöke, pénzügyi tanácsnok s b. Orsz. volt; az őt idejöttök nem vala csupán utazási szenvedély kifolyása; ők nem azért jöttek ide, hogy megpillantsák végvonaglásait Kelet egykor világrejtette hatalmát; ők nemcsak azért jövének ide, hogy megnézzék a Bosphor bűvös-bájos tájait, hogy szemeket legeltethessék Stambulban, ezen ezerégy-éjszakai tündéri városban: hanem eljöttek, hogy széttekintsenek az itteni piacon, s honunk egyik legnevezetesebb czikkének, borainak, megnyissák ezen nagy világ-piacot; közzönet az önzetlen honfiának, s idevaló költőségükön eljövén, hogy a hon leendő jólétén s gazdaságán munkáljanak.

Ittlétök alatt elég alkalmok volt meggyőződni, hogy Stambulban a magyar boroknak nagy jövője van, s rögtön lépéseket tettek három nagy befolyású kereskedőnél felállítandó raktárak végett; választásuk igen tevékeny, befolyásos és szakértő emberekre esett, s én remelem, sőt meg vagyok győződve, hogy siker, az egész honra háromlándorú haszon követendő eljárásukat; még mindazok, kik az általuk hozott próba-borokat megkóstolták, készséggel búcsút venni a francia s idevaló boroktól, s helyeket a magyarországiakkal pótolni, mihielyt tehetik.

De Magyarhon ezen győzelme ne szomorítson el minket erélyieket; az anyá elűlmegy, hogy fának az útát megkésztie; Erdély fejei borai különösen betölthetik azon kívánságokat, melyeket a magyarhoni borok be nem tölthetnének; a budai és egri vörössel aligha versenyezhetünk, de asztali fejei boraink bizonyosan igen keresett czikk lenne itt, különösen ha még jó borszéki sós vizet (mint azt hívják székelv atyánkfiai) adhatnánk melléje; az ilyeszerű ásványvizek itten egészen ismeretlenek, s ha valaki szállítást megkésztie, nem kétem, hogy hamar rákapatná az idevaló publicumot, mert már mi lehet valami fölségesebb s hüvösibb ital, mint a borszéki vízfőzőt jó izzó szat. s itt ebben a meleg országban hüvösítőre nagy szükség van az embernek. Én figyelemmel kísértém Kam ur leveleit a Közönyben, s örömmel láttam azon nagy ösztönt s törekvést, mit azok költöttek bércecs kis hazáknak; azon erélyes egyenek, kik felkarolták a bor ügyét Erdélyben, könnyen összeköttetésbe tehetnek magokat Stambulban, az út már el van készítve, s majd ha egyenes összeköttetésünk leendő keltet, mi nem késhetik soká, akkor több más czikk mellett, melyeket Erdély átadhat a világ-kereskedésnek Stambulban át, bizonyosan boraink fogják a legfőbb helyet elfoglalni.

Mult szombaton Rizza pasha és a fővezér Ali pasha látogatást tettek lord Redcliffnél.

Egy levelemben említém, hogy a gazdálkodás útján megindult szultánnak, vagyis inkább Rizza pashának czéja az oknéküli hivatalnokok számát leszállítani, s hogy ezen hír nem volt alapatlan, mutatják a tények, mert ugyanis az akhem alie (consul suprem de justice) 39 tagból álló tanácsot 17 személyre szállította le a szultán egy felhívja.

A rendminiszteri tanács 40-ről 17 személyre, s a conseil de l'utilité publique, úgy látszik, hogy szükségfeletlinek iteltetett, mert az egészen eltöröltetett, s rendre minden miniszterium ezen módosításon menend keresztül.

A municipalitás (egy ujonan felállított hivatal) a galatai szük utcák megszelésítésén működik, és pedig nem az eddig szokásos barbar modorban, t. i. hogy midőn egy utcát kiakartak szélesíteni, kilesték, mikor legnagyobb szél fútt, meggyújtották azt s leégették, nem figyelve arra, hogy gyakran ezer meg ezer család veszté el mindenét s földönfutóvá lett, mert azt, mit a lángok közül megmenethettek, azt a tolvajok lopták el; jelenleg a régi rosz faházak leromboltatnak, a birtokosok kárpótlást kapandnak, s tartoznak újból építendő kőházait (mert a főbb utcákban nem szabadand ezután fából építeni) hátrább rakultatni, csakhogy ohajtanád, hogy a municipalitás ezután ne alkalmazzon lengyel mérnököket.

Mult csütörtökön elkezdődtek a Daud pashánál, a szultán jelenlétében, a katonai gyakorlatok, s folytatlatni fognak mindaddig, míg az idő enged; az idevaló lapok lelkesedve írják le a török sergek ügyességét, gyors mozgultait s hősiességüket, s felkiáltnak: egy ily seereg, akár mással együttműködve, akár egyedül, képes leendő útját állani Törökön elleneinek.

Az idevaló lapok közlik a párisi conferentia végzeményeinek üres-hosszu lajstromát; azt hiszem, hogy már ti is ismeritek, s így szükségtelen, hogy én ezen hiszadalmas üres munkálatot, ezen diplomatiai nesze semmi, fogd meg jól-t közöljem. Azt hiszem, hogy a nagy Dácia vérmes reményű fia kevéssé leendőnek kielé-

gitve, de hiszen mégis jobb valami semminél, s egy választott hospodár, egy három lófaru török pashánál.

Egy f. h. 4-ről napozott távirati sürgöny hozza Adriánapólyból, hogy Sofiában oly erős földingás volt, hogy több száz ház, több mecsetek, kánok és a bazár összeomlott. Ezen földingás Philippopolisban és Bazaresikban is némi károkat okozott. A lakosok a Maricza kiöntése okozta károkat, a földingás dúlásait, az üstökös megjelenése által előidéztet ég-csapásainak hiszik.

A montenegróiak sehogyse akarnak nyugodni, alig indultak el a biztosok, ők lecsaptak hegyekről, mint sziklai sas; a scutari-i tón több hajókat elfoglaltak; az antiari, kimeli, cseretani és fermaki határok szőlőt erőszakkal leszüretelték, s több száz mariát hajlva magok előtt visszatértek hegyeikbe, a török parancsnok legszigorubb tilalma tartható vissza katonáit és a fegyvertelen népet, hogy a vigszüretelőket meg ne támadják. A francia és angol consul Danilo hercegrehez mentek, hogy tőle felvilágosítást kérjenek.

Egy levelemben beszéltem volt azon elke-szeredett irtóháborúról, melyet a szent földön Hebron és Gáza tájékán beduinok egymás ellen folytattak, végre sikerült Szüzejjá pashának, a jéruzsálemi kormányzóknak, őket kibékülni. Mustafa bey-el Szajdot küldötte el Gázára, s neki sikerült Tulagejba (Gáza külvárosa) összehozni a versenyző sheikeket s kibékíteni.

Hogy ezen béke tovább tartand-e, mint sok más ezt megelőzők? kétes; százados gyűlölség és ősapáiktól örökölt boszúvágy osztja el ezen különböző töredékekre osztott egy nemzet fiait, kik ezredeket óta szabadon, függetlenül élnek pusztáikon; kik magok előtt látták elvonulni Nagy Sándort, Róma hódítóit, a keresztéseket s utánok a törököket, a nélkül, hogy egyiknek is sikerült volna őket meghódítani. Ők megkísérték ellentállani, s ha látták, hogy nem elég erősek, visszavonultak menhelyekre a pusztába, hol senki őket utol nem érheti, le nem győzheti.

Szerencse a török kormányra nézve, hogy ezen harcziás törzsek elkülönzése s egymás közötti szenvedélyes gyűlölete (mely néha több száz évvel ezelőtt ellopott ló vagy tevéen alapszik) nem engedi egyesülni, mert akkor már most is árnyékhatalma elűnnék; a beduinok egy általános lázadás leghamarabb megsemmisítne Oszmánok roskadozó birodalmát.

## Viszontlátásig.

## Bakalun.

Sz. Udvarhely, okt. 20. — (Folytatva.) Másnap, okt. 15-én, reggeli 9 órákor kezdve a testületet hódolati tisztelettel kegyeskedett ő herczegsége elfogadni, s előbb a kath. ref. és unit. lelkesek, az illető esperesek vezérlete alatt, és a két városi gymnasium tanári-testülete, azután a megyetörvényeszeki, a földterhermentesítési felszólalási, az urbéri törvényeszeki hivatalnokok, a nemesség képviselői és a városi tanácsosok csatlakozott czéh-eljárók mutatták be hódolatukat, mely testületek mindenike nyájas, kegyteljes és a legszebb reményekre jogosító szavakkal bocsátottat el ő herczegsége által. Ezután ő herczegsége kerületi, járási hivatalokat, a megyei törvényeszeket, a csendőrséget és városi tanácsot méltóztatott megvzsgálni, teljes ügy- és szakismerettel szoros szemlét tartván mindenütt; továbbá kegyeskedett meglátogatni a helybeli kath. és ref. gymnasiumokat is, különösen az utóbbi említettben huzamos időig mulatott, a tanodai olvasdát, könyv- és termény-tárt megnézte, tantermekbe, laksohába bement, s az iskola állásáról, a növendékekre felügyeletről, a tanuló létszámáról, életmódjáról, segélypénzekről teljes körű kérdézőkördés után kimerítő tudomást szerzett. Ezeknek végeztével, ő herczegsége előlülése alatt, a betegségből némileg felülüt ker. főnök urnál fényes ebéd volt, hol a fővárosban lévő minden hivataloknak, a felekezeti lelkeszéseknek s tanári-testületeknek, és a nemességnek képviselői számosan valának szerencsések jelen lehetni. Ebéd folytán a mlgs ker. főnök ur elsőbbsen ő cs. k. Ap. Felségeért köszöntött poharat; azután — előbbi toásztját folytatolag — elmondván, miképp ő cs. k. Ap. Felségének honunk iránti leguabb atyai gondoskodását bizonyítja a most méltó jelenlétével szerencsétlő ő magasságának Erdély kormányzójává lett kinevezetése, a második poharat ürítette ő herczegsége hosszú és boldog kormányzóságáért. Most ő herczegsége nyilvánítván előbb, hogy szorongást érez magában, ha elgondolja a vállaira tett hivatal nagy fontosságát; de annak megfelelni, s az ő cs. k. Ap. Felsége által kormánya alá bízott országnak fölvirágoztatásán munkálni legszentebb feladatának ismerend: egy poharat emelt Erdély jólétéért. Végül ugyancsak ő herczegsége még egy poharat köszöntött a betegségből hazi-urra, ennek tükélyes meggyógyulást s hosszú életet kívánván. Mind a négy toásztot a fennálló vendégek hangos éljenzése követte, a városi első hangzások pedig mindeniket ráhuzta, nemzeti lakománk rendje szerint.

Ebéd után ő herczegsége szállására menván, magán kihallgatásokat tartott. Este a város polgársága és a helybeli két gymnasium tanuló ifjúsága szép rendben, a czéhok és a ref. tanuló zászloival, faklyákkal és pálcázakon tartott lámpákkal, a városi hangzások zenéje s tömörked nép kíséretében indult ő herczegsége szállása felé. Azonban tudat esvén ő herczegsége a ker. főnök urhoz menetele: a tisztelgők is oda gyűltek, s kört formálva állottak meg. Itt a két gymnasium dallásait rendre, egymást föl váltva, négy alkalmaszt szövegű darabot énekeltek közletszést nyerve; azután a fogadtatási ünnepélyek programjának s a két tanoda közös egyezményének dacára, előállott egy fin kath. gymnasiumból s beszédet tartott, melyre ő herczegsége az erkélyről — honnan több ur vendégekkel együtt, az egész tiszteletgést végig nézni és hallgatni kegyeskedett, — e férfias hangon mondott magyar szavakkal felelt: „Köszönöm, iam, köszönöm,“ mit háromszor „éljen“ követett. Most a két gymnasiumi tanuló egyesülten zengették el a néphymnuszt, melynek végeztével ő herczegsége fölmondván elül magyar nyelven, hogy: „Király, Császár, Erdély fejedelme, 1-ső Ferencz József ő Felsége, éljen,“ a végost a tömörked nép háromszor utánharsogtatta. A tisztelgő sereg, ismételt éljenzése után, a városi hangzások búcsúzó-jával távoztak el.

Oktober 16-kán, reggel ő herczegsége korán elindulván, miután a bethlen-utczát egyszerűen csinos díszkapunál a polgármester búcsúszavait elégtelleg fogadta volna, a zetek-laki erdőn rendezett nagyszerű vadászatra ment, hol az első rókát ő herczegsége lölte. Délután ő herczegsége a vadásztársaságot a zetek-laki plebános lakában megvendégelvén, este újat tovább folytatta Oláhfalú felé. Itt is mindenütt világított díszkapukon által, a falvak végén éljenzésekkel s szónokiakkal fogadtatva, s lovas bandériumtól kísértetve utazott. — Ezen esti utazásnak kellemet, regényességet, sőt biztosságot szerzett a Czekend nevű hegy aljától fogva az erdősegen keresztül Oláhfalúig az út mellett földbe vert, karókba készített faklyák tündöklő világa. Midőn ő herczegsége Oláhfaluba érkezett, onnan ágyuval adott jelle rögtön roppant világosság támadt a vasgyári új telep, az u. n. Szentkereszt-bánya felé, mely egyelőre aggodalomba ejté az utazókat, miglen tovább haladva kivethető lön, hogy az a gyártelep környező hegyoldalakon összehalmozott, s az éji sötétség osztása végett meggyújtott farakások tűzétől származott.

A gyártelep végén pompásan világított díszkapu állott, tetején ő herczegsége ércből öntött, és kifelérített czimerével, hol a bányászok utca-sort képezve, kezökben lefüggő bányáslámpát tartva, dobszó mellett tisztelegtek, míg a bányatársulat egyik tagja ő herczegsége szónoklalt üdvözölte. Ő herczegsége szállását az igazgatói lak volt ékesítve, hova ágyudörög közt szállott be. Másnap reggel méltóztatott ő magassága megsemmisíteni az öntött, hol megjelenésével rögtön kiontett ő herczegsége; azután a vasverdet, hol ő magassága rövid időre állt mind a két kalapács egy-egy rud vasat vert; végül megnézte az ugynevezett Lobogó gyógyfürdőt. E sétautazásból visszatérvén, az igazgatói lakban adott villásreggeli után, méltóztatott ő herczegsége elindulni Csik felé. Az udvarhelyi járás határszélére d. u. 2 órákor megérkezvén, itt az udvarhelyi járás „Isten áldjon“-nal búcsúzó, és a csikszereadi járás „Isten hozott“-al üdvözölő díszkapu között kocsiállt, — mint azt e kerületbeli belépésekor is méltóztatott tenni — kiszállott, s az udvarhelyi járási főnök búcsújának elfogadása után, az első ker. biztos ur által bemutatott csikszereadi járási főnök, papság és nemesség üdvözletét hallgatta ki; s az utóbbi testület szónoka Lázár Dénesnek szép nyelvezetű, csinos beszéde után ő herczegsége viszont kegyteljesen válaszolván, a rengeteg öserdők beczereiről viszhangozó dörgő éljen-kiáltások közt indult tovább, magas körutját folytatandó r. l.

Arkos, okt. 22-kén, 1858. — Tegnapelőtt 1 órákor érkezék meg új kormányzónk, hg Liechtenstein ő magassága, Csikből a Nyergesen és K.-Vásárhelyen át S.-Sz.-Györgyre, mind magga, mind kísérete nagyon porlepten, de vider elevevességgel. A magas és tágas kúpalaku díadaliv előtt, mely merőben zöld növényzettel volt beruházva, behitve, s melynek belépés felől keleti homloka „Hercege Liechtenstein, üdvözlünk!“ nyugati pedig mint állépek felől homloka: „Légy honn közöttünk!“ felirásokkal szép színezett nagy betűkben hirdának; ő magassága leszállott és azon át gyalog jutott el a nagy városházig, melylyel szemben felállított mintegy 40 egyénből álló díszszenczer hangszereiből igazán megalatolag és derékul hangzott el a néphymnus. A megérkezés perczének élvezésére összecsoportult nagy néptömegtel különválva a városház előtt kettőlől üdvözletli sort képeztek a környék tekintélyes magyar öltönyű birtokosai, egyenruhás katonai, polgári és egyházi hivatalnokai. Az elfogadó teremben legelül találkoztott ő magassága nevelő Dobai Mária asszonyság 12 fehérbe öltözött leány-növendékével, kik egy 16 soru jó kifejezésű felmagalmazott vers-szavalt mellett ő magasságának egy munkásán, saját kis kezeikkel készített setetű rózsaszín párnán egy virágkoszorút ártatlan tisztelet jeléül ányújtottak, melyet tőlők ő magassága egész mosolygó nyájasággal fogadott el, és szemeiből az atyai

szereket szelid érzelme valósággal olvasható volt, azokat most a növendékekre, majd az erdeműs nevelőre és nevelési segédkező derék férjére, Vida Dániel urra videron forgatván. Erre jöttek a polgári birtokos-rend, a helybeli járáshivatali kar és több felekezeti lelkeszirendek üdvözlő szónoklatai. A nyájas kormányzót összesen mintegy 8 vagy 9 szónoklat fogadta, üdvözlő, melyek azonban 20 percz alatt mind megtörténtek magyar nyelven. Melyekre leg-szelebb leereszkedéssel felelt nemetül, mindenikre kezdő szavai annak bevallásából állak, hogy a magyar beszédet érti ugyan, de azon magat elég szabotsággal nem fejezheti ki. Minden felekezeti lelkeszket így hívott fel: „Minthogy a császári kegy engemet a kormányzatra kinevezéssel oly terhek alá rendelt, melyeket mint erőtelen ember, segédkezés nélkül elhordozni csak elégtelen lehetnék; sziveskedjen önök imáikat éretem és így a közjóért egyesíteni, hogy a kísértetek perczében a legmagasabb mennyi kegy részemre hajoljon!“ A mozarak egész késő estig durrogtak, az elfogadó ebéd alatt és után a tisztelet-zenészet hangjai a csendes szép időben a falvakra is kihallatszottak.

Megirom egyuttal azt is, miképp tettük az ősi vetést. Aug. 20-dika táján volt jó esőnk, melylyel a már megdorka volt földek megboronaltatnak. Várt a nép szept. közepéig új esőre, hogy a vetésre szokott harmadik szántást megtegye; de mindig csak száraz szép idő lévén, vetéshez fogott a száraz földben, igen kevés nyirokkal ugyan, de elég porral megszállott, reá jól beboronáltatott a mag, mely csakugyan többnyire alávettetett. Vetettünk tehát szárazban, az alavetés már kikelt, a reavetés még a magvakat aszáraz földszinben éj csírával mozdulatlan tartja; de se baj! mi azt mondjuk reá: úgy áll a földben, mint a szűszékban! Ha esőnk lesz, kikél az őszön; ha nem, tavaszi olvadáskor is. De több azok aggodalma, kik földjeiket forgatás után meg nem boronálták volt, s még több azoké, kikét marhák, ekék s több effélék megtaposták volt; ezeket többnyire nem lehetvén elvetni, ritka több szántója gazda, ki egy vagy több vetetlen maradt földjeért ne panaszozna; arra pedig felhatalmazó esőnk máig sincs. Némelyek szeretik hinni, hogy az üstökös mig csak látszik, a föld légkörét szárazan tartja. Imádkoznánk esőért, de a nép nem sürget reá. Mi tudjuk, hogy a Gondviselés igazgatási léptei mindenképp jók, s ezen készek is vagyunk megnyugodni. De a nép azt mondja: gyermekért és esőért nem szükség imádkozni! s ha kérdjük, miért? azért, ugymond, mert ha megered, történetik, hogy igen sok lesz.

Közelebbi közleményem óta pedig, mikoris már tíz gyujtásról emlékeztem, az a falu között egyezzer este, máskor lakomál épp áttellenben, épületekhez közel álló szalmás kerteken megkísértetett; az első lángra gyúlt volt, a mászt felgyulás előtti nagy füstjében kiontottuk; kapunk a kertsátorban rongyot, abban csere-szenet, közötté égő laplót, déli 12 órákor a tűz-anyagok betételének egy órája is alig lehetett. Hanem a nép sokakra szétlétovázó gyanu kezdet egy személyre összpontosulni, s az éji örködés tilka is ide vonatkozik; mit az érdekeltsoda ha meg nem szentelt, mert már napok óta semmise történt.

Még egyet! A nagy-ajtai románoknál egy magavető kontár kömives tornyot épített, bolttives kőházakra, tán roszul készített mésszel, vagy pedig a lábak gyengék voltak; az épített fal szakadt, a rajta lévőek közül egyet odaolt, kettő megsérült.

K. M.

## KOLOZSVÁRI NAPLO.

\* Császár Ő Felsége október 17-dikéről kelt legmagasb határozata által engedélyezni méltóztatott, hogy az erdélyi evang. szász pap-ságnak 1858-ra kétszáz ezer forint dezmakárpótlási előleg fizetessék ki a tizedkárpótlási pénzalából.

☉ Sz. kir. Kolozsvár város községtanácsa a területén létező 11 tizedi kapitányságot leapasztani határozta 9 tizedi kapitányságra, oly formán, hogy a bel-szén és monostori tizedek egy, a kül-szén és kül-monostori tizedek újból egy kapitányság alatt egyesüljenek.

— A Nagy-Szamos völgyében, az elmult nyáron, egy sajátságos természetű neményi jelenet adta elő magát, — mi csak most jött tudomásunkra. Egy előkelő ház nál diszes társaság volt összegyűlvén. A házi urnó éppen egy pamlagon állt, hirtelen egy tükörnek, mely az asztalon álló csokor-virágot tükrözé vissza. Azon perczben egy kőbor villám beüt, s a nő hála mögött s a tükör előtt sebesen átsurrán, s apró rombolást hagyva a falakon, kirohant. A társaság sértetlen maradt; de egy csodás tüne-mény ragadta meg a figyelmet; ugyanis a pam-lagon ülő nő vállain, a selyem köpenyke alatt látható lön az asztalon álló virág-csokor hű másolata, mely ott több napon át fölfestve meg is maradt, mignem apránként idővel elenyészett. Ezt a leghiteles szemtanútól hallottuk; meg-festése ezen jelenetnek érdekes felvilágosítást







